

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvemši nedelj
in praznikov.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po
pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 80.—

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO:
SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 13.
TELEFON ŠTEV. 552.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisanim vprašanjem naj se priloži znamka
za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu štev. 13.683.

Dolžnost nacionalnih Slovencev.

Argumenti, ki se pričnejo s »če«, navadno niso najboljši argumenti. Kljub temu pa mislimo, da je dobro, če naredimo izjemo in postavimo vsem naprednim in nacionalnim Slovincem sledeče vprašanje:

Kaj bi moglo nastati, če bi bil tudi Davidović proti bratskemu sporazumu? V katere nevarne čase bi mogli priti, če bi se tudi demokratska stranka izneverila misli bratskega sporazuma?

Doživeli bi potem, da bi nasprotje med Hrvati in Srbi izlilo na dan z vso ostroto. Doživeli bi tedaj, da bi bila Jugoslavija resnično razdeljena samo v dva tabora in sicer dva plemensko strogo ločena! Kdo bi mogel potem še sanjati o ujedinjenju, kdo bi mogel še misliti o popolni izvedbi državnega in narodnega edinstva! Nasprotja bi se večala in večala in končno bi moralo priti do katastrofe!

Vztrajanje demokratske stranke na čisti jugoslovenski ideji je to katastrofalno nevarno poostreje nasprotij preprečilo. In to je historičen pomen stališča Davidovičeve demokratske stranke in v tem je njena večna zasluga za jugoslovenski narod.

Tedaj, ko je demokratska stranka sprejela v svoj program idejo bratskega sporazuma, tedaj je bil zgrajen prvi most med Srbi in Hrvati. Tedaj, ko je Davidovičeva vlada padla, ker je branila idejo bratskega sporazuma, tedaj je bil storjen drugi most. In ko je v težkem volilnem boju vztrajala demokratska stranka na jugoslovenstvu, pa čeprav je bila v nevarnosti, da pade vsled tega pri volitvah, tedaj je bil zgrajen tretji most in danes je hrvatsko-srbski spor premosten, danes je njegova nevarnost premagana.

Zakaj danes ne gre bolj več med Srbi in Hrvati, danes gre boj samo med pristaši in nasprotniki bratskega sporazuma. In da je to doseženo, je zasluga onih patriotskih Srbov, ki so se postavili ob stran Hrvatov, svojih bratov.

Ampak uspeh še ni popoln, ker je šele del Srbov na strani Davidoviča. Uspeh bo popoln šele tedaj, ko bo večina Srbov in Hrvatov za bratski sporazum, toda tudi za edinstvo države in narodno ujedinjenje.

Davidović je za eno in drugo. Radičevići se šele ngibajo, da se tudi oni celotno izrečejo za narodno in državno edinstvo. In tem preje se bodo popolnoma izrekli, čim močnejša bo skupina, ki jo vodi demokratska stranka.

Iz teh neovrgljivih konstatacij izvira jasno dolžnost vseh nacionalnih in demokratskih Slovencev.

V veliki borbi za zmago čiste jugoslovenske misli ne sme stati noben Slovenec ob strani. Danes mora vsak izpolniti svoje mesto in biti borec za bratski sporazum. Vsak Slovenec mora zato podpreti stališče, ki ga na naravnost manifestanten način zastopa Davidović. In ne samo njegovo tezo o bratskem sporazumu, temveč tudi o edinstvu države. Slovenci morajo biti tisti, ki bodo najbolj prepričali Hrvate o potrebi močne Jugoslavije, ker stališče Slovencev je za Hrvate važnejše ko stališče Srbijancev.

Seja opozicionalnega bloka.

Beograd, 25. februarja. Včerajšnja politična situacija se je sukala samo okoli seje šefov opoz. bloka. Prisotni so bili gg.: Davidović, Voja Marinković, Korošec, Hrasnica, Pavle Radić in Polić. Dopoldanska konferenca je trajala samo eno uro in so razpravljali o situaciji. Popoldne pa so prešli na diskusijo o skupnem nastopu opozicije v raznih kombinacijah, ki so se pričele pojavljati v zadnjem času z ozirom na izmišljene govorce o pri-

bliževanju poedinih opozicijskih skupin »Nacionalnemu bloku«. Sklenili so, da bo izdan komunike, v katerem bo jasno očrtano stališče opozicije napram vladi. Tekst komunikeja je gotov in potrebuje samo še končne redakcije. V komunikeju, ki bo izdan danes, izjavlja opozicija, da je popolnoma kompaktna in demantira vse vesti, ki so se razširile o približevanju posameznih strank opozicije nacionalnemu bloku.

Klub Narodnega sporazuma.

Beograd, 25. februarja. Seje šefov opozicionalnega bloka še niso končane. Ker o njih poteku še ni bilo izdano nobeno poročilo, so politični krogi prepričani, da opozicionalni blok ne bo razpravljaj z radikali tako dolgo, dokler bo radikalna stranka podpirala ali pa celo sama vršila na-

silja. Opozicijski blok je ostal po volitvah še dalje kompakten. Še več, šel je za korak dalje in ponovno izrazil željo, da je za akcijo — in politiko bloka neobhodno potrebno, da se vse skupine, ki tvorijo opoz. blok, združijo v jačji parlamentarni klub »narodnega sporazuma«.

Brez kompromisa.

Beograd, 25. februarja. V narodni skupščini se opaža vedno večjo živahnost in zanimanje za nadaljnji potek situacije. Vsi politični krogi pričakujejo več jasnosti v sedanjih razmerah, da bi določili smer, katero bo zavzela naša notranja politika. Ra-

dikali in opozicija vedno bolj odbijajo vse vesti, da bi se moglo stvoriti aranžma med obema nasprotnima političnima skupinama. Vsaka stran vztraja na svojem stališču, ker hoče ohraniti in očuvati svoj prestiž.

POSEBNA SEJA KOROŠCA, HRASNICE IN RADIĆA.

Beograd, 25. februarja. Po seji opozicionalnega bloka so imeli kratko konferenco dr. Korošec, Hrasnica in Pavle Radić v muslimanskem klubu. Na tej konferenci so govorili o politični situaciji in predvsem precizirali posamezne stavke v komunikeju, in ga bo danes izdal opozicijski blok. Konferenca šefov federalističnega bloka pa je dala radikalom povod, da so lansirali vesti o nekem nesoglasju v pogledu preciziranja komunikeja, češ da hoče imeti vsaka stranka proste roke. Šefi opozicijskega bloka pa so te vesti kot neutemeljene odločno demantirali.

VERIFIKACIJSKE RAZPRAVE SE SE OPOZ. BLOK UDELEŽI.

Beograd, 25. februarja. Kako doznava Vaš dopisnik, je opozicijski blok včeraj sklenil, da bo šel v narodno skupščino radi verifikacije mandatov in da se šele potem odloči, če ostane v skupščini ali ne.

Prv posebno dolžnost, da podpró Davidovičovo stališče pa imajo slovenski naprednjaki. Če kdaj, potem ore danes za naprednost. Sporazum je vedno v zmislu naprednosti, diktat je vedno rezultat sile — reakcije. Zato ne bi smelo biti za naprednjaka niti najmanjšega dvoma, da je njegovo mesto edino v taboru onih, ki hočejo sporazum.

Ne pravimo nikomur, da naj bo pristaš demokratske stranke. Pripadnost k stranki je postranska stvar. Mi pravimo samo to, da mora vsakdo biti za sporazum in če rečemo, da treba podpreti Davidoviča, tedaj pra-

vimo, da ni za nacionaliste mesta v silec ideje bratskega sporazuma. Ta ideja mora zmagati in zato kličemo neacionaliste na plan in zato jim pravimo, da n iza nacionaliste mesta v strankah, ki so proti sporazumu.

Ponavljamo svoje vprašanje:

Kaj bi bilo, da ni ostala demokratska stranka zvesta jugoslovenski misli. Kaj bi bilo, da ne stoji danes Srbi demokrati ob strani Hrvatov?

Odgovorite na to vprašanje in potem ravnajte kot nacionalisti, ki poznajo samo svojo vest in svojo odgovornost pred zgodovino!

Opozicija odklanja pogajanja z radikali.

Beograd, 25. februarja. Kar se tiče aranžmana med radikali in poedinimi strankami bloka, se ta aranžma odbija s strani opozicije. Nobena stranka bloka tudi ni službeno pozvana na pogajanja ali pogovore z radikali. Blok se ne namerava pogajati z radikali in s Pašićem, ker on ni dal, in niti ne more dati nobene garancije, da bi izvedel ono, na kar se je obvezal. Blok gre svojo pot, ker ve, da je za njm večina naroda in da je zato končna zmaga njegova.

DEFINITIVNA REŠITEV CRNOGORSKEGA VPRAŠANJA.

Beograd, 25. februarja. Poleg Plamenca, kateremu je dovoljen povratak v zemljo, se mora rešiti še prošnja za pomilostitev 5000 Crnogorcev, ki so delali s Plamencem. Politični krogi pričakujejo, da bo vlada za nje izposlovala amnestijo, in bo tako definitivno rešeno vprašanje črnogorskih emigrantov v inozemstvu.

AMERIKA BO REŠILA VPRAŠANJE VOJNE KRIVDE.

New York, 23. februarja. Ameriški senat je sprejel predlog senatorja Owena, da bi arhiv kongresa pripravil nepristransko izbiro virov iz vsega potrebnega materiala za kritev vprašanja vojne krivde.

OBOROŽITEV NEMCIJE POPOLNA.

Pariz, 23. februarja. V »Matinu« dokazuje ravnatelj zunanje politične službe lista, Sauerwein, da je oborožitev Nemčije popolna. Nemčija bo vedno imela dovolj izvežbanega moštva in komplet generalni štab. Pri preiskavah, ki pa so jih mogli izvesti člani kontrolne komisije samo v 17 slučajih nepričakovano, so ugotovili vznemirljivo stanje nemške vojne industrije.

VAŽNA KONFERENCA MED PAŠIĆEM IN JOVANOVIĆEM.

Beograd, 25. februarja. Včeraj popoldne sta imela Pašić in Jovanović daljšo konferenco, na kateri sta razpravljala o raznih kombinacijah. Jovanović je skušal Pašića prepričati o tem, da je sedaj najugodnejši trenutek za nove politične kombinacije, kako bi se rešilo hrvatsko vprašanje.

BRANTING UMRL.

Dunaj, 25. februarja. Kako poročajo, je včeraj umrl bivši švedski ministrski predsednik Branting.

DUCA NI DEMISIJONIRAL.

Budimpešta, 25. februarja. Demantirajo se vesti o demisiji rumunskega zunanjega ministra Duce.

ČARUGA BO V PETEK OBESEN.

Osijek, 25. februarja. Kralj ni pomilostil Jove Čaruge in Pavla Prpića. Sodba bo razglašena v četrtek. V petek bosta oba razbojnika obešena.

Uradniško vprašanje in SDS.

Včerajšnje »Jutro« konstatira v svojem uvodniku, da je redukcija uradništva neizbežna. Ta da se mora izvršiti po racionalnejših metodah kakor dosejaj. Kaj »Jutro« razume pod racionalnejšimi metodami je jasno in brez sramežljivosti povedano v uvodniku. »Jutro« pravi namreč:

»Mesto, da bi državni nameščenci v enotni fronti šli v boj za nacionalno in državno idejo (to se pravi za SDS), so v prečanskih krajih skoro na celi liniji stopili v borbo z državno mislijo in se udinjali bodisi Radiću, bodisi klerikalcem ali pa raznim malontentom.« To da se je pokazalo tudi v Sloveniji in defetistična (!) pisava uradniškega glasila je pripomogla, da ni bil izvoljen v ljubljani mladinski kandidat in da je dobil v Mariboru dr. Pivko le nekaj sto glasov. In nato nadaljuje »Jutro« dobesedno sledeče:

»S to odločitvijo uradništva je bil odnešen nov kamen iz zgradbe državnega nameščenstva. (Fazeologija je v resnici očarujoča. Op. ured.). Stranke, ki so bile edine sposobne pristopiti rešitvi celega uradniškega problema, so vsled nepojmljivega držanja (!) največjega dela prečanskega uslužbenstva, zlasti na Hrvaškem, naravnost brskirane in odbite od njega in vsled tega avtomatski primorane skrbeti mesto za vse vsaj za svoje somišljenike.«

Treba priznati, da je »Jutro« govorilo jasno in brez prikrivanja. Nad uradništvom visi sedaj Damoklejev nož redukcije in kdor ni pristaš SDS, ta naj bo pripravljen na odpustitev iz službe! Zakaj SDS, ki predstavlja Slovence v vladi, bo obvarovala pred redukcijo samo svoje pristaše. Z drugimi besedami: Pri redukciji ne bo merodajna kvalifikacija, temveč strankarska pripadnost! Partizanstvo bo močnejše od državnih oziriv!

Če je redukcija uradništva danes potrebna, v to se zaenkrat nočemo spuščati. Pač pa bi pripomnili, da je redukcija nekvalificiranih uradnikov, katerih je zlasti v južnih pokrajinah dosti, potrebna, da pa zaenkrat še ni dokazano, da bi imeli tudi kvalificiranih uradnikov preveč.

Toda če se že redukcija izvrši, potem je jasno, da se smejo uradniki reducirati le po njihovi kvalifikaciji. Zakaj, država pridobi od redukcije le tedaj, če ostanejo boljši uradniki in ne slabši. Staro in stokrat dokazano pravilo pa je, da so tisti uradniki, ki imajo svoje samostojno mišljenje, ki se upajo biti tudi drugega mnenja od svojih šefov, redno boljši od onih, ki so brez lastnega mnenja. Zakaj samostojno misleči uradniki si upajo imeti svoje mnenje, ker se zavedajo svoje dobre kvalifikacije,

ker so si s svojim delom priborili pravico, da neustrašeno izpovedujejo svoje mnenje. Samo oni, ki se zavedajo lastnih napak, samo oni imajo vedno mnenje šefov. Smemo zato reči, da so uradniki, ki se danes upajo biti pristaši opozicijske stranke sigurno dobro kvalificirani in da bo zato država samo izgubila, če bo reducirala te uradnike.

Ampak stvar je važna tudi z nacionalnega stališča. Če obvelja »Jutro« nazor, da mora uradnik pobiti vsakokratno vlado, potem mora izgubiti uradnik vsak ugled pred narodom. Uradnik, reprezentant državne avtoritete bo padel na stopnjo strankarskega reprezentanta. In še nižje! Pri teh volitvah bo volil za radikale pri drugih pa za Davidovičevce in pri tretjih zopet za bogzna kateri blok. Naravnost primer nezavednega volilca bi postal uradnik. Kako pa naj takega spoštuje narod, je drugo vprašanje! Če pa nima narod spoštovanja do uradnika, potem ga nima niti do vlade, ker narod občuje z vlado preko uradnikov in ti so reprezentanti države. Zato ruši državno avtoriteto, kdor ruši ugled uradništva. In »Jutro« stališče pomeni greh.

Še z enega vidika je treba presoditi stališče SDS do uradnika. Po volilnem redu ima uradnik aktivno in deloma tudi pasivno volilno pravico, da prosto po svoji volji izbira med postavljenimi kandidati. Kdor bi s pritiskom ali podkupovanjem uplival na volilca, da ne voli po svojem prepričanju je po volilnem zakonu celo kazniv. S tem, da bo SDS reducirala uradnike, ki niso njo volili, je SDS pogazila eno prvih uradniških državljskih svobodb in s svojim stališčem se je postavila celo v nasprotje z zakonom. To je tako jasno in tako evidentno, da ni treba v tem oziru nobenega nadaljnjega komentarja.

Končno treba poudariti še eno. »Jutro« piše, ko da bi bila država isto ko vsakokratna vladujoča stranka in kakor da bi uradnik prelomil svoje obveznosti, če ni pristaš vladujoče stranke. V starih časih je res bilo tako, da se je reklo: cuius regio eius religio, ampak ta nazadnjaški zakon je že davno pokopan. In danes, je že davno uveljavljeno, da ima vsak državljan, torej tudi uradnik, pravico ne samo do lastnega verskega, temveč tudi do svojega političnega prepričanja.

S tem, ko »Jutro« to pravico uradniku odreja, s tem je tudi razgalilo svoje protipuradniško stališče. In zato rečemo uradnikom: Naročajte se na »Jutro«, da bo »Jutro« tem uspešnejše pisalo proti vam in tem bolj razširjalo mnenje, da za uradnika državljske svodoščine ne veljajo!

Ali je Nemčija razorožena?

ODKRITJA GENERALA MORGANA, ŠEFA BRITANSKE DELEGACIJE V KONTROLNI KOMISIJI.

Ravno te dni so pribežili Nemški in angleški listi ter beograjska »Politika« članek Lloyd George-a o razorožitvi Nemčije. V tem članku tudi Lloyd George, da je razorožitev Nemčije izvršena in da ne predstavlja Nemčija nobene resne vojne nevarnosti.

Lloyd George je objavil svoj članek o nepravem času, kajti ravno te dni je nastopil z odkritji o nemškem oboroževanju general Morgan in silno okrepil poročilo kontrolne komisije. Prvo poročilo generala Morgana smo že objavili in zato smatramo za potrebno, da seznanimo naše bralce tudi z nadaljnim potekom polemike, če je Nemčija razorožena ali ne. To je tem bolj potrebno, ker predstavlja vprašanje razorožitve Nemčije danes prvovrstno politično vprašanje, od katerega je odvisna vsa evropska politika. Z ženevskim protokolom je razgrnjeno vprašanje sigurnosti, to pa odvisi od nemške razorožitve. Zato je naravno, da so se začeli za to vprašanje zanimati pacifisti, ki ne morejo trpeti, da bi zločinsko oboroževanje Nemčije povzročilo nov svetovni pokolj.

Kot prvi je v tem oziru nastopil

nemški učenjak dr. Foerster.

Poslal je generalu Morganu pismo, v katerem ga kot nemški patriot, ki hoče osvoboditi svoj narod od pogubonosnega vpliva vojaške kaste, prosi, da mu razloži stališče zaveznikov v zadevi odložitve renake eva-

kuacije. Prof. Foerster poudarja, da ne bo izgubila nemška militaristična kasta preje svojega vpliva, dokler ne bodo zavezniki popolnoma onemogočili, da bi se rešilo nemško vprašanje z orožjem. Prof. Foerster je dalje mnenja, da so zagrešili zavezniki težko napako, ker niso jasno dokazali, da ni Nemčija izvedla svojih razorožitvenih obveznosti. — Profesor Foerster ugotavlja dalje, da so po informacijah njegovih prijateljev v Nemčiji tendence Morganova članka resnične. Je na vsak način res, da obstoji tendenca za vojaški skupen nastop Nemčije in Rusije. Javno mnenje v Nemčiji in drugih državah nima nobenega pojma, kaj se vse dogaja v Nemčiji proti volji miroljubne večine naroda.

Prof. Foerster je mnenja, da ne zadostuje, če preprečijo zavezniki vsak vojaški poskus revizije Versajskega dogovora, temveč treba je ustvariti Dawesovemu načrtu sličen političen načrt za trajno ohranitev miru. Nobenega dvoma ni, da bodo nacionalisti na vse načine poskusili, da vpostavijo staro militaristično moč dežele. V tem oziru se ne sme gojiti nobenih iluzij.

Odgovor generala Morgana.

Po lepem priznanju za pošten in pogumen nastop prof. Foersterja prehaja gen. Morgan v bistvo stvari.

Predvsem konstatira, da niso njegovi nasprotniki skušali ovreči njegovih argumen-

tov, temveč so si hoteli pomagati z osebnimi napadi nanj. In vendar bi bilo otročje lahko, zavrniti njegove argumente, če so ti sloneli na napačnih dejstvih. Zveze med nemškim vojnim ministrstvom in nacionalističnim tiskom so tako ozke in tako intimne, da se je dostikrat konstatiralo, da je nacionalistično časopisje že naprej odgovarjalo na odkritja kontrolne komisije. Zato temu časopisju ni moglo manjkati na argumentih.

Publikacij kontrolne komisije ni mogoče objaviti iz sledečih vzrokov: Mnoga poročila so za širšo javnost nerazumljiva, ker so čisto tehnična poročila, kakor na primer, če pride izdelava celuloze v Rheinsdorfu v poštev za fabriciranje razstreliv. Druga poročila morejo dovesti do nesporazumljenj, če se ne navede vsa prejšnja poročila od leta 1920 dalje. Končno pa bi mogla poročila kontrolne komisije odkriti samo metodo njegova dela, kar bi Nemce samo ožunačilo h še bolj spretnemu prikrivanju svojega oboroževanja.

Zato postavlja general Morgan

štiri protivprašanja:

1. Zakaj noče na noben način predložiti nemško vojno ministrstvo knjig o stanju moštva in o sprejemu vojakov? Zakaj se je ta predložitev trdovratno 5 let odklanjala? — In vendar bi bilo mogoče s temi knjigami takoj dokazati »pravilno nemško ravnanje.«

2. Zakaj noče nemško vojno ministrstvo pokazati registrov o proizvedenem orožju. Samo ti registri bi mogli dokazati, koliko kanonov je imela Nemčija leta 1919 in koliko jih ima danes.

3. Zakaj vztraja nemško vojno ministrstvo, da vrši kontrolo nad vsemi vojaškimi depoji in podjetji, pa čeprav so ti za sedanjo armado veliko nadvišni? Vlada jih ne prodaja in ničesar ne izpremeni, temveč nosi samo stroške. Zakaj?

4. Zakaj plačuje vojno ministrstvo samo v ministrstvu 22 oficirjev, pri čemur generali sploh šteti niso? Zakaj imajo vsi stotniki po dveletni službi majorsko plačo, vsi nadporočniki pa stotniško? Zakaj vzdržuje nemška vlada tako pretirano število podoficirjev? Za vojaka je samo en odgovor, da se osnuje kader za veliko armado.

Kaj je dalje z vprašanje policije? Če prebiva moštvo policije v barakah ali v vojašnicah je vseeno in tudi to ni važno, če pride strojna puška na 20 ali 30 moč. Pomembna dejstva pa so, da so vse uredbe v policiji popolnoma iste ko v vojski in da se tako krijejo ko ključ k luknji ključavnice. Za vsakim armadnim oficirjem stoji silhueta oficirja pri policiji.

Kar se tiče nemških izdatkov za vojsko, potem je nemška vlada, če je nemška vojska res tako maloštevilna kakor se trdi, najbolj razsipna vlada na svetu.

Nemška armada je v teoriji majhna, meče gigantsko senco čez maso Nemčije in ta senca je večja realnost od armade.

Ta senca je stara armada. Vse, kar morejo izmisлити duhoviti možgani in fin intelekt, doli do kompanij nove armade z odznaki in številkami stare armade, zadostuje, da je treba pritiskati samo na gumb in stara armada je vstala v vsej svoji veličini. Dokazi, ki jih imam o tem, so porazni!

Kako se prikriva.

Nemška vlada pravi, da je storila svojo dolžnost in da ni mogoče ničesar najti. Kako pa je mogoče potem razložiti to, da je bil vsak delavec takoj aretiran in obsojen na celo vrsto let, če je kontrolni komisiji pokazal kako skrivališče orožja. Cela vrsta takih slučajev je dokazana! Če nemška vlada skrivanje orožja ne odobrava, zakaj so potem

delavci, ki skrivališča prijavijo, kaznovani, tovarnarji, ki orožje skrivajo pa oproščeni?

Tekom svojega 4 letnega delovanja v kontrolni komisiji sem spoznal, da vlada globoko nasprotje v nazorih nemške vlade in komisije glede mirovnega dogovora. Nemška vlada smatra mir samo kot provizorično premirje, dočim ga smatra komisija kot definitivno dejstvo. Zato je smatrala nemška vlada za svojo dolžnost, da bo obnovitev fabricacije orožja lahka in ceno, dočim smo jo hoteli mi čim bolj otežkočiti. Kadar bo objavljena nota nemške vlade z dne 4. aprila 1920 — in upam, da se bo to zgodilo — potem bo vse to presenetljivo jasno.

Nemško šovinistično časopisje piše, da so člani kontrolne komisije, zlasti britanski, samo »trgovski špijoni«. Nikdar ni bil kak ožitek manj upravičen, nikdar ni bil kak ožitek bolj nelep! V britanski delegaciji so sami oficirji in niti en trgovec in nobeno poročilo ni zapustilo vojnega ministrstva.

Nato poroča general Morgan, kako prizanesljivo je delovala kontrolna komisija. Da navedemo samo en drastičen primer:

V Kruppovi tovarni kanonov v Essenu je velik oddelek za kanone, najbolje opremljen oddelek na svetu. V tem oddelku je 78 venkanskim strojem za težke topove. 11 strojev bi več ko zadostovalo za kanone, ki jih rabi Nemčija. (Za armado se težki kanoni prepovedani in dovoljeni le za vojno mornarico.) Obstoj ten strojev se je smatral za tako silno ogrožanje miru, da so zahtevale zavezniške mornariške komisije, da se ti stroji brez izjeme vsi uničijo. Kljub temu smo dovolili, da ostané 31 teh strojev.

Silno se je kričalo, da hočemo ubiti nemško industrijo in da povzročamo brezposelnost. In z vsa silo se je razvijala med delavci agitacija proti nam. Tako n. pr., ko je šlo za »Deutsche Werke« v Spandau, ki so bili ustanovljeni šele med vojno in samo za vojne potrebe. 3500 delavcev, da bo vrženih vsled nas na cesto, so tedaj kričali. Pustili smo, da so te delavnice ostale odprte. In kaj se je zgodilo? V decembru 1922 so pričeli ravnatelji odpustiti delavce, stroje pa so zadržali.

Vprašam: Ali bi nemška komisija postopala tako obzirno, če bi zavezniški izgubili vojno? Ali ni bilo v Belgiji in drugih okupiranih krajih podanih dovolj dokazov, kako bi Nemci postopali?

Vsako koncesijo, ki smo jo Nemcem pripoznali, so zlorabili. Po pravici je dejal nek diplomat, ko je bil sklenjen med Nemčijo in sovjeti v Rapallu dogovor: »Nemški vladi ni mogoče pomagati. Čim bolj se ji poskuša pomagati, tem več dobička hoče izveliči.«

Rezultati dosedanjih inšpekcij kontrolne komisije so tajni in jih zato ne smem razkriti. Samo to bi pripomnil: Nemško šovinistično časopisje rado pravi: Kaj hočejo zavezniški še od Nemčije! Ali niso vsega preiskali? Ali se jim ni vsega pokazalo? — Bodi pripomnjeno. Preiskave se vrše, če eden sprašuje, drugi pa odgovarja. Od Nemcev pa ni bilo mogoče dobiti odgovora. Število preiskav ni dokaz, kako mnogo se nam je povedalo, temveč kako malo! Mogel bi v tem oziru povedati več, toda v sedanjem trenutku je čim manj, tem bolje.

Nato govori general Morgan obširno o klevetniški kampanji proti njegovi osebi. Dasi je v vseh važnih trenutkih nastopil v prilog Nemčije, vendar se hoče nemškemu ljudstvu sugerirati, da je poročal le iz sovraštva proti Nemčiji. Podlost nemške kampanje je dokazal general Morgan v celoti in ta konstatacija naj zadostuje!

Odkritja generala Morgana so važen dokument k vprašanju nemške razorožitve. Na Nemčiji je, da jih ovirajo ali doživijo sličen moralen poraz ko leta 1914 in ob zaključku vojne.

Politične vesti.

— Odločna izjava dr. Marinkovića. Na banketu, ki so ga priredili dubrovniški demokrati na čast dr. Marinkoviću, je imel ta dolg in vsebinsko bogat govor. V svojem govoru se je deklariral kot goreč borec za idejo bratskega sporazuma. Poudarjal je, da so sedanji demokratski voditelji že na Krfu zahtevali, da se naša država uredi v sporazumu z brati Hrvati in Slovenci. S tem svojim govorom je dr. Marinković najodločnejše demantiral vse izmišljotine vladnega tiska, kakor da hoče on skupno s Timotijevičem zapustiti demokratsko stranko. Prepričani pa smo, da bo »Slovenski Narod« še naprej klepetal o razkolu v demokratski stranki.

— Najtežji ožitek vladni večini. Znani prijatelj Jugoslavije Watson je objavil v »Chicago Tribune« članek o jugoslovenskih vo-

litvah. V tem članku pravi med drugim Watson, da je prejela vlada največ glasov ravno v krajih, kjer je analfabetizem najbolj razširjen. Volilni rezultati v Južni Srbiji gotovo niso protidokaz trditvi g. Watsona.

— Šeja glavnega odbora zemljoradnikov je bila dne 22. t. m. Na seji se je razpravljalo o volilni situaciji, zlasti pa o organizaciji stranke. Seje se je udeležilo veliko članov iz Srbije. Potek seje je bil ugoden. — Na drugi strani pa poročajo zagrebške »Novosti«, da je bilo dosti delegatov nezadovoljnih, ker ni sklenila stranka volilnega sporazuma z Davidovičevimi demokrati. Če bi bil sklenjen tak sporazum, da bi stranka ne samo ohranila, ampak še povečala število svojih mandatov.

— Beograjski radikalni prvaki demantirajo, da bi oni dali »Jutarnjemu listu« in-

formacije za njegove senzacionalne vesti. Naglašajo, da je predmet za te vesti izšel iz vrst opozicije. Radikal niso vodili nobenih pregovorov z radičevci in jih tudi ne mislijo voditi. Vse te vesti so vržene v javnost z namero, da se razbije enotnost »nacionalnega bloka«. V koliko odgovarja demanti dejstvom, ne moremo presoditi.

— **Magdeburške manifestacije.** Organizacija »Schwarz-Rot-Gold«, ki je odločno na stališču weimarske ustave, je priredila v Magdeburgu grandiozno manifestacijo, ki se je udeležilo do četrta milijona ljudi. Ustanovitelj organizacije socialni demokrat Hörning je izjavil, da je število članstva presežilo že tretji milijon. V svojem govoru je izjavil: Nočemo nobenega nasilja, hočemo sporazum naroda in priprave republikance. Predsednik nemškega parlamenta Loebe je dejal: Prva perioda republike, doba pučev, je za nami. Prišli smo v drugo periodo, v dobo obrekovanj in klevet. Na mesto samokresa je stopila smrdljiva bomba. Toda mi bomo vstrajali ob državni zastavi, ki ostane za vedno razvita. Bivši državni kancler dr. Wirth je dejal: Ob polomu je bila republika rešitev za sedanje bahave gospode. Kdor sedaj kleveta državo, naj bi rabil napis z besedilom: Vse, kar imam, je dar demokratske države. Avstrijski poslanec dr. Deutsch je apeliral na zapadne demokracije, da pripuste priključitev Avstrije k Nemčiji. Magdeburška manifestacija je sijajno uspela in dokazala, da demokratska Nemčija napreduje.

— **Finska predsedniška volitev.** Kakor smo že na kratko poročali, je bil izvoljen za predsednika finske zemljoradnik dr. Relander. Sedaj se poročajo o njegovi izvolitvi s sledečimi podrobnostmi. Prejšnji predsednik Ståhlberg, ki je bil demokrat, je odklonil zopetno izvolitev. — Izid volitev je bil popolnoma negotov. Volilo se je trikrat. Prvič je dobila vsaka stranka svojega kandidata in je dobil socialno demokratski kandidat Tanner največ glasov, toda dosti manj od polovice. Kandidata, ki bi dobila pri drugem glasovanju največ glasov, bi prišla v ožjo volitev. Zaradi tega niso pri drugih volitvah glasovali socialni demokrati za svojega kandidata, temveč za demokratskega. Presenetljivo pa so glasovali Švedi. Splošno se je mislilo, da bodo glasovali za kandidata desnice, pa so nasprotno glasovali za zemljoradniškega kandidata. Tako je prišlo do ožje volitve med dr. Ralanderjem in demokratom Rytijem. Volitve so odločili nato desno stoječi Fini, ki so glasovali za dr. Relanderja. Stališče skrajne levice je z izvolitvijo dr. Relanderja oslabilo.

Drobne vesti.

— **Branting na smrtni postelji.** Kakor se poroča iz Stokholma, se je stanje Brantinga tako poslabšalo, da je treba računati z njegovo smrtjo.

— **Belgijski parlament** bo tekem 14 dni razpuščen. Nove volitve bodo dne 4. aprila. Splošna volilna pravica bo uvedena na Japonskem. Vlada je že predložila parlamentu zakon o razpuščenju.

— **Veliko racijo** je priredila marsejska policija. 5000 oseb, med njimi 2300 tujcev je bilo preiskanih. 600 od njih je bilo aretiranih. Gre za same komuniste.

— **Teška rudarska katastrofa** je bila v ameriškem rudniku Sullivan v državi Indiana. 142 delavcev je bilo zasutih, od katerih je bilo mogoče 106 rešiti. 8 delavcev je mrtvih, ostali pa so težko zboleli od plinskega zastrupljenja.

— **Komunistična »čistilna« komisija** je pod vodstvom Cohna prispela iz Moskve v Berlin. Naloga komisije je, da očisti komunistično stranko od nepravičnih elementov. Komisija obično tudi druga glavna evropska mesta.

— **Angleška vlada** noče poslati še svojega poslanika v Moskvo, ker bi to bilo, kakor je izjavil Chamberlain preuranjeno.

— **Ker je rumunska kraljica ozdravila**, se pričakuje, da pride v najkrajšem času v Beograd.

— **Na bukušanski univerzi** so hoteli dijakom prepričati predavanja. Univerzo je nato zasedlo vojaštvo in policija. Prišlo je do spopada med dijaki in policijo in je bilo več dijakov ranjenih.

— **Iz Carigrada se poroča**, da je imel Izmed paša daljši razgovor s Kemalom in da je verjetna kriza turškega kabineta vsled turško-grškega konflikta.

— **Haško razsodišče** je razsodilo v grško-turškem sporu glede izmenjave državljanov v smislu grškega stališča.

— **Poljska vojna aviatika** bo štela v bodoče 36 letal za bombardiranje, 54 letal za izvidniško službo in 50 letal rezerve. Število oficirjev, pilotov in moštva bo znašalo 1720.

— **Zdravnik dr. Dick** in njegova žena sta predlagana za Nobelovo nagrado, ker sta iznašla serum proti škrlatici.

— **Naš konzul v Düsseldorfu umrl.** Generalni konzul v Düsseldorfu Leonida Čunić je v nedeljo v svojem službenem kraju umrl.

Dnevne vesti.

— **Povsod enaki.** Nobeno čudo ni, da so samostojni demokrati enako »priljubljeni« po vsej Jugoslaviji. Njih metode so pač tako »kavalirske«, da jih naš priprosti narod ne more razumeti. Mal donesek k temu po gljavju. Te dni so vzbujale veliko senzacijo vesti »Jutarnjega lista« o politični situaciji. Ker so bile te vesti za samostojne demokrate zelo neugodne, so jih naravno hoteli na vsak način zadržati. V Ljubljani na ta način, da je »Jutro« argumentiralo s psovko. V Beogradu pa na ta način, da je napisal Toni Schlegel, glavni urednik »Zagreber Tagblatt« v »Jutarnjem listu« sledeče besede: »Je v resnici nezasišano, celo nedostojno in menda tudi edinstveno v novinarskem življenju, kadar napadajo mene, gospodarja »Reči«, kot nekega trgovca in dobičkarja v trenutku, ko oni istočasno podvzamejo vse korake, da me preko svojih prijateljev, resničnih dobičkarjev, materialno uničijo in da mi odvzamejo to malo, kar sem si pridobil s težkim 20 letnim novinarskim delom, in to vse samo zato, ker nočem in ne morem podpirati politike, ki je po mojem globokem prepričanju na velikanško škodo mirni rešitvi hrvatsko-srbskega spora in na največjo škodo monarhistične ideje med hrvatskim delom naroda.« — Mesto »Reči« bi mogli mirno zapisati »Jutro« in povedano bi bilo točno za mladine v Sloveniji.

— **Katolikinja sme poročiti ločenega katolika.** Kakor znano, določa § 111. državlanskega zakonika, da more biti pravilno sklenjen zakon med katoliškimi osebami ločen le s smrtjo enega zakonca. Te dni pa je najvišje sodišče na Dunaju razsodilo, da se more katoliško poročen mož vnovič poročiti tudi s katolikinjo, pa čeprav je njegov zakon ločen. Dejanski stan, na podlagi katerega je razsodilo najvišje sodišče, je v kratkem sledeči: Katolik je bil v Kölnu v Nemčiji poročen, zakon je bil ločen, kar pomeni po nemškem državlanskem zakonu popolno ločitev. Nato se je poročil z avstrijsko katolikinjo. Njegova druga žena je sedaj zahtevala, da se njen zakon kot protizakonit razveljavi. Prvi dve instanci sta njeni zahtevi tudi resnično ustregli. Najvišje sodišče pa je izdalo sledečo razsodbo: Katoliški avstrijski državljan more s katoliškim tujcem, čeprav prvi s katoliškim zakoncem sklenjeni zakon je bil od tujezemske oblasti ločen, vnovič skleniti v Avstriji veljaven zakon. V tem članku trdi Lloyd George, da je razpajmanje zakona. Ni pa evidentno, zakaj ima avstrijski zakonski dispens manj veljave od nemškega.

— **Novinarska visoka šola v Beogradu.** Beogradska »Reč« razpravlja o načrtu novega tiskovnega zakona. Pri tem se zavzema z vneto za ustanovitev posebne fakultete za novinarje, oziroma novinarske visoke šole v Beogradu, ki naj bi nudila našim novinarjem obsežno in temeljito strokovno obrazloženje.

— **Imenovanja v šolski službi.** Za šolskega upravitelja v Kalobju je imenovan Karol Hribnik, dosedaj šolski upravitelj v Ljubljani, za šolskega upravitelja v Spitalu pri Motniku Peter Loparnik, doslej učitelj v Polzeli; za stalno učiteljico v St. Vidu nad Ljubljano Marija Elenc, doslej učiteljica v Kropi.

— **Izpremembe v poštni službi.** V področju ljubljanske poštne direkcije so premešeni: Fran Erčulj iz Semiča v Videm-Dobre-

polje, Pavla Stokova iz Maribora v Ptuj; Ljara Kocijančičeva iz ljubljanske poštne podružnice 4 na glavno pošto v Ljubljani; Marija Mauerjeva iz Krškega v Videm pri Krškem; Marija Debeljakova iz Sodražice v Ribnici na Dolenjskem; Justina Bleričeva iz Metlike v Novo mesto; Tereza Prijateljčeva iz Kranja v Podnart; Marija Globočnikova iz Ljubljane v Trbovlje; Marija Kolarjeva iz Rakeka v Ljubljano; Lucija Cudermanova iz St. Vida v Ljubljano; Vekoslav Sturm iz Gornje Radgone v Dolno Lendavo; Leja Šotkova iz Rimskih Toplic v Laško; Marija Cvar iz Ljubljane v Šiško; Anton Pavšek iz Radeč pri Zidanem mostu v Rogatec; Kristina Kosova z Jesenic-Fužine na Jesenice; Anica Kupčeva iz Rečice v Celje; Olga Zupančičeva iz Straže v Novo mesto; Jožica Kosičeva iz Novega mesta v Stražo; Marija Drobničeva z Ribnice na Dolenjskem v Kočevje; Meta Gostinčarjeva iz Ljubljane v Šiško; Mara Podgornikova iz Križevcev v Maribor; Ivanka Kosičeva iz Šmarja pri Jelšah v Maribor; Marija Klatzerjeva iz Gradca pri Črnomlju v Videm-Dobrepolje; Ivanka Krajčeva iz Starega trga v Grahovo; Vida Kušarjeva iz Beltincev v Ljubljano; Milka Bočeva iz Dolnje Ledave na Vransko in Justina Florjančičeva iz Ljubljane v Velenje. — Upokojen je poštni konduktor Franc Likavec na mariborski kolodvorski pošti.

— **Diplomski izpit** sta napravila te dni z dobrim uspehom na gospodarski in socialnoznanstveni fakulteti univeze v Kölnu a. Rhein gospoda Boris Zajec in Gvidon Hartman, oba iz Ljubljane. Čestitamo!

— **Nova državna tvornica vagonov.** V Smeredevu se gradi nova državna tvornica vagonov. Zgradba utegne biti končana do konca meseca marca t. l. V tvornici bo zaposlenih nad 2000 delavcev. Popravila bo na leto 4 do 5 tisoč vagonov. Stala bo 12 in pol milijonov dinarjev. Da smo imeli pravčasno par takih tvornic, bi izgledal na železniški park drugače in tudi na ljubljanskem polju bi ne bili ljudje demontirali in pokradli toliko sestavnih delov z velike množice poprave potrebnih vagonov, ki stoje tam že od prevrata.

— **Imenovanje.** Za pomočnika ministrstva notranjih del je imenovan Timotej Savović, apelacijski sodnik v Skoplju.

— **Obletnico osvoboditve** nameravajo proslaviti na jako svečan način dne 28. t. m. v vasi Zamet pri Reki. Ta dan namreč poteče leto dni, odkar so izpraznili Italijani to vas. Pri tej priliki postavijo v spomin osvoboditve lep spomenik, ki bo izdelan iz samega istrskega kamna.

— **Zadnji dunajski krvnik.** V soboto je umrl na Dunaju bivši znani avstrijski krvnik Josef Lang. Pred vojno je imel le malo dela in kvečjemu vsaki dve leti enkrat je moral izvršiti svoj žalosten posel. Z izbruhom vojne pa je njegova »obrt« začela. V Bosni je izvršil več kot 100 smrtnih eksekucij. Ne na morileh in zločincih, temveč na naših zavednih rodoljubih. — Dunajčani govore, da je bil Lang v zasebnem življenju zelo dobrušen in ljubezniv človek. V nasprotju s svojimi zaničevanimi kolegi v srednjem veku je bil med Dunajčani spoštovan in je bil celo častni stotnik nekega prostovoljnega gasilnega društva.

— **Vprašanje zgradbe katoliške katedrale v Beogradu.** Te dni se je vršil 5. letni občni zbor Društva za zgradbo katoliške katedrale v Beogradu. Iz društvenega poročila izhaja, da razpolaga društvo momentano z glavnico 1.000.296,75 Din. Najkdočljivejša točka cele zadeve je vprašanje, kje najti za projektirano monumentalno zgradbo najprimernejši prostor. To vprašanje do danes še ni rešeno.

— **K umoru Leirerjeve v Budimpešti.** Morilec še niso izsledili, vendar ima pa oblast že mnogo opisov njegove osebe v rokah, opisov, ki se popolnoma vjemajo drug z drugim. Na podlagi teh opisov je osumljenec 35 leten visok mož vojaške zunanosti, gladkokobrit, kostanjevih las in košatih obrvi. Soseda umorjene ga je videla nekoliko pred

božičem iz svoje kopalne sobe, ko je stopil zjutraj ob treh iz stanovanja umorjena. Ko je opazil v kopalni sobi luč, je obstal, nakar se je vrnil v stanovanje. Izjavila je, da ga je navidez že dalj časa dobro poznala, ker je Leirerovo redno obiskavala. Opis njegove osebe je natančno tak, kakor opis v izpovedbah več drugih prič. Važna je izpovedba nekega izvoščaka, ki je pripeljal ob božiču prav takega moža pred hišo, v kateri je stanovala Leirerova. Priča je izpovedala, da se je mož vrnil s paketom, nakar se je dal peljati na vzhodni kolodvor. Radi kurioznosti bodi omenjena še izpoved znanege spiritisti Karla Schenka, ki pravi, da je govoril z duhom umorjene. Duh mu je povedal, da se nahaja morilec momentano v Požunu v Cerkveni ulici št. 12. Ona, da ga je spoznala v budapeštanskem nočnem življenju, in sicer kot boljšega človeka. Pozneje je propadal vedno bolj in bolj ter postal konečno natak. — Leirerova je svojo smrt že par tednov pred umorom slutila. Povedala je svoje slutnje Kerstenu ter izjavila, da napravi oporoko ter zapusti vse premoženje njemu. V resnici so našli tak testament v njenem stanovanju. — Stanovanje Leirerove je bila zaklenjeno s patentno ključavnicco. En ključ je imela umorjena, enega pa Kersten. Ugotovilo se je, da je oddala tovarna š tretji ključ, ki je najbrže v rokah morilca. Iz tega se sklepa, da so bili odnosi med njim in žrtvijo zelo intimni. — Neposredna soseda umorjene, igralka Maly in gospa Amar sta podala glede njenega privatnega življenja popolnoma kontradiktorične izpovedbe. Dočim trdi Maly, da je živela zelo solidno in ni občevala z moškimi, je izpovedala gospa Amar, da je živela umorjena zelo neredno.

— **Novorojenca je vrgla v ogenj.** Osemindvajsetletna Ema Prosch je bila že od leta 1919. služkinja pri zasebnici Greti Braun v VI. okraju na Dunaju. Dekle je bilo močnejše in zakrknjeno. Ves čas se je zdelo, da ne občuje z nobenim moškim. Po dnevi ni hodila iz hiše, le zvečer, ko je peljala psa na cesto, da opravi svojo potrebo, je izostajala nekoliko dalj časa. Zadnje čase pa ji je postalo večkrat slabo, tako da jo je gospodinja nekoliko vprašala, če ni morda v blagoslovljenem stanu. Dekle je tajilo, in gospodinja je verjela. Te dni jo je zopet enkrat »bolel trebuh«. Gospa Braun ji je dala odvajalno sredstvo, nakar je ostala služkinja sumljivo dolgo na stranišču. Ko je vstopila nekoliko kasneje gospa Braun v jedilnico, je opazila, da je vrgla služkinja precej velik ovov v peč. Kmalu nato je bilo čuti neko ječanje. Gospodinja je mislila, da evili njen pes, toda ni trajalo dolgo in razširil se je po stanovanju oster vonj po gorečih kosteh. Gospodinja je prišla zopet v sobo. Služkinja je ležala smrtnobleda na zofi, poleg nje, na tleh, pa je bila mlaka krvi. Prestrašena je priključila gospodinja sostanovalec. Hišnik je odprl vrata peči ter potegnil iz žerjave napol zoglenelo truplo novorojenčka. Zdravnik seveda ni mogel napraviti drugega kakor, da je konstatiral smrt. Detomortirko pa je poslal v bolnišnico. Pri prvem zaslišanju je izjavila, da je izvršila čin iz obupa.

— **Starce pod kolesi avtomobila.** Grozna nesreča se je pripetila dne 23. t. m. v Beogradu pred drogerijo »Balkan« v ulici kneza Mihajla. Avtomobil družbe Anglo-petroleum se je zaletel v polnem diru v starca, trgovca Nisina Rubenovića, ki je prišel pod sprednji kolesi. Avtomobil je vlek el Rubenovića še celih 20 metrov daleč, do neke trgovine. Prizor se je odigral tako naglo, da ni mogel priti nesrečnemu starcu nihče na pomoč, pa tudi sofer avtomobila ni mogel ustaviti, dasi je videl, da vleče mrtvega starca po lesenem tlaku. Mnogobrojni pasanti so kričali na soferja, da naj ustavi avto, kar bi bil sicer tudi on sam rad storil in se mu je končno tudi posrečilo. Po celi poti so se vlekli sledovi krvi in raztresenih možgan, ker je avtomobil razmesaril starčeve lobanje. Bil je več kakor grozovit prizor. Na mestu nesreče se je zbrala v hipu velika množica ljudstva. Sofer je bulil z zmedenimi očmi v mrtvega. Rajonski žandar je nemudoma obvestil policijo. Prišla sta na lice mesta dežurni pisar in dežurni zdravnik. Zdravnik je mogel samo ugotoviti smrt starca ter je dal transportirati truplo v prosekuro državne bolnice. Pisar je sestavil takoj zapisnik. Več prič je izpovedalo, da je dal sofer predpisano znamenje, ki ga pa starec očitno ni čul, ter se tako ponesrečil. Trditve nekaterih prič, da zavora avtomobila ni funkcionirala bo proučila strokovna komisija. Rubenović je bil branjevec.

— **Mlado srce v starem telesu.** V predpustu se lahko zgodi vse mogoče. V splitskem predmestju Dobri je živela šjora Marija že več kot 15 let kot udova. Okrog 50 pomlad štete, otrok nima, polnega lepega stasa je, pa tudi precej bogata, in to ji je omogočalo, da se je pomlajala z vsemi mogočimi sredstvi. Naveličala se je končno samote. Hotela je najti druga, moškega, ki bi nepronehoma divje in strastno stiskal njeno telo in ji poljubljal ustnice do krvi... Veliko snubačev je hodilo za njo. Toda vsi so bili starejši od nje, ali pa njenih let. Odbijala jih je vse po vrsti. Hotela je mlado bitje, hotela je fanta. Zakaj čutila je v sebi ogenj devojke, kot takrat v mladih letih, ko se ji je prvič vzbudilo poželjenje po moških. V sedstvu je stanoval mladenič Franjo, visok, močno razvit, kot gora, kot je pač večina Dalmatincev. Marija se je noro zagledala vanj. »Njegova, samo njegova hočem biti!« — je vzdihovala. Na vsakem koraku mu je sledila, in srečna je bila, samo da ga je videla. Končno se je začela oblačiti, kakor da je 18 letno dekle. Tudi v kinomatrograf mu je sledila, toda ni gledala predstave, nego samo svojega oboževanca. »Vse bi pretrpela... ah, da bi me hotel sedaj takoj vzeti in odpeljati, da postanem njegova,« je vzdihovala. Končno sta se vendar le seznanila. Njunji sestanki so postali pogosti. Nekega dne

Prosveta.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Drama:

Začetek ob 20. uri zvečer.

Sreda, 25. februarja, »Stričkove sanje«. — Red D.

Četrtek, 26. februarja, »Rosmersholm«. — Red C.

Petek, 27. februarja, »Pepeluha«. — Red E.

Sobota, 28. februarja, »Vdova Rožinka«. — Izven.

Nedelja, 1. marca ob 15. uri pop. »Pepeluha«, mladinska predstava. Izven. — ob 20. uri zvečer »Veronika Deseniška«. — Izven.

Opera:

Začetek ob pol 20. uri zvečer.

Sreda, 25. februarja, »Jenufa«. — Red F.

Četrtek, 26. februarja, zaprto.

Petek, 27. februarja, »Lopudska sirotica«, vojaška predstava. — Izven.

Sobota, 28. februarja, »Smrtna tarantela in karakteristični plesi«. — Red B.

Nedelja, 1. marca ob 15. uri pop. »Mignon«, ljudska predstava pri znižanih cenah. — Izven.

— **Francoski pianist Marcel Ciampi** nastopi pred ljubljanskim občinstvom na svojem koncertu v petek, dne 27. t. m. Ciampi, ki priredi vrsto koncertov v Jugoslaviji, je bil rojen 1891. v Parizu. Njegov oče je bil zna-

menit učitelj petja, on sam pa se je popolnoma posvetil klavirju ter dokončal pariški konservatorij leta 1909 s prvo nagrado. Takoj nato je začel koncertirati ter so mu že prvi koncerti prinesli znamenite uspehe. Danes ga prištevamo najslavnejšim francoskim pianistom svetovnega slovesa. Predprodaj vstopnic v Matični knjigarni.

— **Človek z bombami.** pesniška zbirka Antona Podbevška. Izdala in založila Stefanija Ravnikar - Podbevškova. Tiskala tiskarna »Merkur« v Ljubljani. — Izšla je pravkar prva pesniška zbirka Antona Podbevška, s katero je, kakor je splošno znano, nastopil l. 1920. v ljubljanskem dramskem gledališču, l. 1921. pa v Mariboru. Ze takrat je izšlo v različnih revijah in časopisih nešteto ocen, v katerih so se izražali kritiki za zbirko in proti njej; toda nekaj dokončnega bomo mogli šele sedaj izreči, ko je »Človek z bombami« tiskan. Knjigi je priložen prospekt, v katerem govori o zbirki dr. Alojzij Remec. Vsebuje pa ta prospekt še druge zanimivosti. »Človek z bombami« je opremljen tako, kakor še ni bila nobena slovenska knjiga. Vsa čast zato tiskarni »Merkur«, ki se je potrudila zanj po svojih močeh. »Človek z bombami«, ki ga prodajajo v vseh ljubljanskih knjigarnah, je izšel z avtorjevo sliko in njegovim podpisom.

se je raznesla po mestu vest, da sta postala Marija in France mož in žena. Toda to, ni hotelo iti mešanom nikakor v glavo in na debudna splitska mladina je prišla na originalno misel. Nekega večera, ob luninem svitu, ko sta hotela novoporočena oditi na sprehod, ju je nenadoma pozdravila sijajno uglasena matja godba. Za ta nepričakovani in nezaželjeni koncert se imata zahvalili splitski fakinaži. Mularija je koncentrirala z obudovanja vredno vztrajnostjo in ni jima preostajalo drugega, kot da sta se vrnila v svoje toplo zakonsko gnezdece. Matjega koncerta ni mogla razgneti niti policija, niti došli stariši, ker je ta dični zbor obstojal iz nekoliko sto razposajencev. Sela pozno po polnoči se je mladina razšla. Nekaj dni potem se novoporočenca sploh nista prikazala iz hiše, deloma iz strahu pred mularijo, deloma pa radi tega, ker sta hotela biti sama, nemotena...

— Petletni deček si je odsekal prst. Oče Kemeter, Celovška cesta 62, je poslal dne 23. t. m. sedemletnega sina Friderika v drvarnico po drva. Medtem ko je Friderik nakladal drva, je prišel za njim njegov petletni brat Henrik. V otroški razposajenosti je pograbil sekuro in pričel sekati po tla. Pri tem je postopal tako nerodno, da si je odsekal kazalec na levi roki. Zdravnik ga je obvezal in odredil, da ostane v domači oskrbi.

— Čevlje mu je ukradel. Delavec Lojze Jakič iz Zapotoka in brezposelni Tone Japelj, sta dne 23. t. m. v neki gostilni v Koldvorski ulici skupaj prenočevala. Ko se je Jakič zjutraj prebudil, je opazil, da je njegov »Schlafkamerad« izginil, in da so izginili z njim vred Jakičevi čevlji, ki so, kakor trdi, vredni 300 Din. Kam jo je Japelj zopet popihal se še ne ve.

— Ne ve, kako so prišli tuji kozarci v

njegove žepe. Dne 22. t. m. je bila v gostilni »Novi dom« na Glinah veselica. Udeležil se je tudi neki posestnik iz Rožne doline. Ko se je pošteno pokrepčal, je po basal eno literko in eno polliterko steklenico ter 5 kozarcev v svoje žep, misleč jo odkuriti. Njegov namen pa je preprečil navzoči detektiv, ki ga je pri poslu opazoval, in, ki je poklical stražnika. S stražnikom sta ga v pričo gostilničarja preiskala ter mu odvzela corpora delicti. Možakar trdi, da ne ve kako so prišli tuji predmeti v njegove žepe.

— Opozarja se vse gg. kolege na občni zbor »Zveze blaginjenih zdravnikov za Slovenijo«, ki se vrši v četrtek, 26. februarja v Hotelu Union (v Rožah) ob pol 4. uri popoldne z običajnim dnevnem redom.

— Pozor! Danes na pepelnico sredo zvečer velika pojedina vsakovrstnih morskih rib v restavraciji »Ljubljanski dvor«.

— Sovražnik tabel z napisom »Prodaja tobaka« je polomil dne 23. t. m. med 21. in 22. uro zopet tablo pred trafiko na Karlovski cesti štev. 34. Izgleda, da bo končno vendar padel pravici v roke.

Gospodarstvo.

LJUBLJANSKA BORZA.
dne 24. februarja 1925.

Vrednote: 7% invest. pos. l. 1921 bl. 65.50; 4½% Kranj. dež. pos. l. 1911 bl. 22; 2½% drž. renta za voj. škodo den. 154; Celjska posojilnica den. 210, bl. 212; Ljublj. kred. banka den. 235; Merkantilna banka den. 98; Prva hrv. šted. den. 900, bl. 904; Stroj. tov. in liv. bl. 138; Združ. pap. Vevče den. 100; Stavbna družba den. 275, bl. 285; 4½% kom. zadolžnice Kranj. dež. banke bl. 90.

Produktna borza: Les: Madrieri 75×225 mm, pričelj, monte fko meja den. 670; Javorjevi hloidi od 2—4 m dolž., 20—40 cm šir. media 27, fko meja bl. 1160; Hrastovi remeljini 1.90—2.80, 50/90 do 95/140, fko meja bl. 1240; Bukova drva napolsuha, 1 m dolž., fko naklad. postaja den. 19, bl. 20; Ogje la vilano, fko meja bl. 114. Zito in poljski pridelki: Pšenica bačka 74/75, 2%, par. slov. postaja bl. 530; Pšenica domača, fko Ljubljana den. 460, bl. 480; Otrobi pšenični drobni, v novih jutur vrečah, loco Ljubljana bl. 215; Koruza nova, promptno, fko Ljubljana bl. 255; Koruza nova, promptno, fko Postojna tranz. bl. 270; Koruza nova, dobavitev marec, fko Postojna tranz. bl. 280; Koruza nova, dobavitev april, fko Postojna bl. 290; Koruza nova, dobavitev maj, fko Postojna tranz. bl. 295; Oves srbski, par. Ljubljana bl. 335; Oves bački, rešetan, fko Ljubljana bl. 360; Oves bački zdrav, suh, rešetan, fko Ljubljana bl. 370; Laneno seme zimsko, fko Ljubljana den. 700; Krompir beli, fko Djevdjelija bl. 185; Krompir rdečast, semenski, fko štaj. postaja den. 165, bl. 165; Fižol ribničan, čistšen, fko Ljubljana den. 350, bl. 415; Slanina slana, trodelna, fko Vukovar bl. 23.

BORZE:

Beograd, 24. februarja. Curih 11.97, Pariz 323.50, Praga 184.20, New York 61.80, London 297.30; Trst 253.70, Berlin 14.90, Dunaj 0.087, Budimpešta 0.086.

Curih, 24. februarja. Beograd 850, Pariz 27.05, London 24.775, New York 5.20—5.27, Milan 21.175, Praga 15.425, Dunaj 0.00732, Budimpešta 0.00731.

× Dobave. Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: Dne 18. marca pri direkciji državnih železnic v Sarajevu glede dobave

raznega stekla, cilindrov za svetilke itd. — Dne 23. marca t. l. pri upravi državnih monopolov v Beogradu glede dobave gasilnih potrebščin; pri direkciji državnih železnic v Sarajevu glede dobave plošnatga železa, glede dobave bakrenih peči in glede dobave stekla. — Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesantom na vpogled.

× Avstrijska gospodarska razstava v Beljaku. V Beljaku se bo vršila od 30. maja do 15. junija t. l. gospodarska razstava. Za razstavljalce iz naše države je določen poseben prostor. Za podrobnejše informacije je vprašati razstavní odbor v Beljaku.

× Razstava industrijske propagande. Institut za pospeševanje industrije pri Trgovski in obrtniški zbornici v Pragi priredi meseca marca t. l. v Pragi razstavo industrijske propagande. Razstava ima namen propagirati industrijsko reklamo. Naš generalni konzulat v Pragi prosi potom ministrstva inostranih del, da se mu dobavi nekaj lično tiskanih reklamnih letakov iz naše države, ki se bodo tam ocenili in razstavili. Zato prosi Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani vsa p. n. podjetja, ki bi imela take reklamne letake, da jih pošljejo na naslov: Generalni konzulat kraljevine SHS v Pragi. Letakom se lahko dodajo tudi brošure itd.

Izdajatelj:

dr. Josip Hacin.

Glavni in odgovorni urednik:

Železnikar Aleksander.

Tiska tiskarna »Merkur« v Ljubljani.

Jack London:

(21.)

Burni doživljaji.

Roman južnega morja.

Med drugim je zažgala kužno bolnico ter se na pogorišču sprla s Sheldonom; v jezi je naročila svojim ljudem, naj zgrade novo — ali kakor se je izrazila — »pošteno« bolnico. Z oken je strgala muselinaste in batistaste zavese in je mesto njih pritrdila lepo okrašene zastore iz kalika, ki ga je vzela iz skladišča; iz starih zavese pa si je sešila par oblek. Ko je pisala seznam blaga in oblek, ki naj bi jih ji s prvim parnikom poslali iz Sidney-a, je Sheldon z začudenjem ugotovil, da se je pripravljala na dolgotrajno bivanje na Berande.

Bila je v resnici popolnoma drugačna kot vse žene, ki jih je bil kdaj spoznal ali o katerih je bil sanjal. On je bil za svojo osebo prepričan, da sploh ni žena. Nikdar se ni dolgočasila, nikdar dobrikala. Nikdar ga ni skušala omrežiti z ženskimi vabami. Zdelo se je, kakor bi bil njen brat ali kakor bi bila ona njegov brat. Položaj, v katerem sta se nahajala, je bil nenavaden, kajti različnost spola sploh ni prihajala v poštev. Če ji je kdaj samo iz vljudnosti nekoliko podvoril, je to prezrla ali pa se mu je posmehovala; in zato je prav kmalu opustil navado, podati ji roko, kadar je vstopala v čoln ali ležla čez ograjo, in sam pri sebi je moral priznati, da je zelo samostojna in prav nič navezana na tujo pomoč. Čeprav jo je svaril pred krokodili in somi, je vendar pogosto

plavala v globoki vodi na obrežju in zaman jo je pregovarjal, naj ne meče sama dinamičnih patron v morje, kadar se vozi v čolnu in lovi ribe, temveč naj to delo prepusti svojim mornarjem. Ugovarjala je, da je pač sama nekoliko pametnejša od Tahičanov in da je zategadelj manj verjetnosti, da bi se mogla pripetiti kaka neizgoda, če strelja ona z dinamitom. Bila je kakor mož, hkrati pa najbolj pristna ženska, kar jih je srečal v svojem življenju.

Neprestano sta se prepirala, ker sta bila različnega mnenja o načinu, kako je treba postopati s črnici. Joana jih je obvladala s strogo vljudnostjo, redko jih je obdarovala in nikdar kaznovala; priznati je moral, da so jo njeni pomorščaki oboževali in da so ji bili strežaji v hiši suženjsko vdani ter so delali za njo trikrat več kot je mogel iz njih izsiliti on sam. Kmalu je spoznala nemir med delavci, ki so bili najeti s pogodbo in ni ji ostala prikrita nevarnost, ki je neprestano ogrožala njo in Sheldona. Nikdar se nista upala oditi iz hiše brez revolverja. Mornarji pa, ki so stali ponoči na straži pred Joanino kolibo iz bičevja, so bili oboroženi s puškami. Vendar je vztrajala Joana na tem, da je to grozovlado povzročilo strahovanje, ki so ga izvajali beli možje. Bila je vzgojena med vljudnimi Havajci, s katerimi ni nihče nikoli ravnal slabo ali osorno, in iz tega je sklepala, da postanejo mirni tudi Salomonski otočani, ako bode postopala z njimi vljudno.

Nekega večera je nastal v barakah grozen vrišč in Sheldon je s pomočjo Joaninih pomorščakov jedva rešil dve ženi, ki so jih hoteli črnici pre-

tepsti do mrtvega. Da bi jih čez noč obvarovali maščevanja črncev, so zastražili obe ženi v kolibi, kjer je bila nameščena kuhinja. To sta bili oni dve ženi, ki sta kuhali za delavce; pregrešili pa sta se bili v tem, da se je ena okopala v velikem kotlu, v katerem sta kuhali krompir. Črnici se niso razljutili iz snažnosti, kajti sami so se pogosto kopali v teh kotlih; vsa žalitev je obstojala v tem, da je bila kopajoča se žena nizkotna, bedna in manjvredna oseba, kajti prebivalci Salomonskih otokov smatrajo vse žene za nizkotne, bedne in manjvredne bitja.

Naslednjega dne je preplašilo Joano in Sheldona, ki sta baš zajutrkovala, glasno mrmljanje razljučenih črncev. Glavno pravilo na Berande je bilo prekršeno. Črnici so vstopili brez dovoljenja ali ukaza in razen dveh služabnikov je zagrešilo ta prestopek vseh dvesto delavcev. Med grožnjami in kričanjem so se zbrali pred pročelno verando. Sheldon se je opiral na ograjo na verandi ter jih opazoval, Joana pa je medtem stala bolj v ozadju. Ko je kričanje utihnilo, sta stopila naprej dva brata. Bila sta to dva krepka moža s krasnim mišičevjem in tako zakrknjenih obrazov, kot so celo na Salomonskih otokih redki. Eden se je imenoval Carin-Jama s priimkom »Tihi«, drugi pa Bellin-Jama, »Bahač«. — V prejšnjih časih sta bila oba služila na plantažah v Queenslandu ter sta slovela povsodi, kjer sta bila prišla v stike z belimi in delala v njih službi, kot nasilna in hudobna divjaka.

(Dalje prih.)

MALI OGLASI

Cene oglasom do 20 besed Din 5.—, vsaka nadaljna beseda 50 para.

Sprejme se

v inštrukcije nižjega gimnazija v vseh predmetih. Ponudbe na upravo lista pod šifro: »Temeljiti in revni dijaki«.

Kupi se

STELAŽA za knjige, dobro ohranjena, tudi iz mehkega lesa. Ponudbe z navedbo cene na upravo lista pod: »TAKOJ«.

Išče se

stanovanje v Ljubljani obstoječe iz 1 sobe in kuhinje. Plača se od 800 do 400 Din mesečne najemnine. Ponudbe na upravo lista pod »Takoje«.

Proda

se makulturni papir po 5 Din kg, kje, pove upr. »Narodn. Dnevnik«.

Na dobro

in ceno domačih hranv se sprejme več gospodov in gospodičen. Naslov se izve v upravi lista.

Pisarniška moč

zmožna popolnoma vseh pisarniških del, išče službo za takoj ali pozneje. Začasno reflektira samo na hrano in stanovanje. — Ponudbe prosi na lista pod: »Revna in marljiva«.

Kupi se

enodružinska hišica v sredini ali okolici mesta Ljubljane. Ponudbe z navedbo kraja in cene na upravo lista pod »DOM«.

Gospodična

v starosti 25 let, dobra in mirna, želi mesta k boljši rodbini za sobarico, pomoč v gospodinjstvu ali varuhinjo k otrokom. Ponudbe prosi na upravo lista pod »Poštena in marljiva«.

Din 300.—

nagrade onemu, ki preskrbi bivšemu skladiščniku mesto pisarniške službe, paznika ali skladiščnika za takoj ali pozneje. Ponudbe na upravo lista pod šifro: »DELO 700«.

Avtorsko

pravice in patente kupuje in prodaja oziroma posreduje njih nakup in prodajo Gospodarska pisarna, družba z o. z., Ljubljana, Wolfova ulica 1/II.

Gospodična

mirne narave išče sobo s separatnim vodom. Najraje v bližini dramskega gledališča. — Ponudbe na upravo lista pod: »1. marec«.

Najboljši
šivalni stroj
je edino le

Josip
Petelinč-a

znanka
Gritzner in Adler
za rodbino, obrt in industrijo
bilzu Prešernovega spomenika
Pouk v vezanju brezplačen. Večletna garancija.
Delavnica za popravila
Na veliko Telefon 913 Na malo

Prispevajte in agitirajte za
Tiskovni sklad
»Narodn. Dnevnik«!

Tarzanove povesti.

Zanimivo in napeto čtivo!

- I. Tarzan sin opice
- II. Tarzan in svet
- III. Tarzanove živali.
- IV. Tarzanov sin.

Cena za vsako knjigo, dokler še v zalogi, broširano Din 30.—, vezano Din 36.—.

ZVEZNA KNJIGARNA
Marjin trg štev. 5.

Posejite!

Posejite!

8. dunajski mednarodni velesejem

(pomladanski velesejem)

od 8. do 14. marca 1925.

Mednarodna vzorčna razstava industrijskih in obrtniških proizvodov.

Cene brez konkurence!

125.000 posetnikov, od teh 25.000 in ozems kikhupcev iz 70 držav.

Znatno znižane cene vožnje na avstrijskih železnicah.

Prehod preko meje z vplačano takso za potni vizum od 15.000 avstrijskih kron (dolarjev —25).

Pojasnila daje:

»Wiener Messe A. G.«, Wien VII.

Častna zastopstva v Ljubljani:

Avstrijski konzulat, Turjaški trg 4. — Društvo za promet stranaca v Sloveniji, Aleksandrova cesta 8. — Josip Zidar, Dunajska cesta štev. 31.

Industrijska, obrtniška in trgovačka podjetja, ki nudijo popolno varstvo z vknjižbo in z zastavo zalog blaga, iščejo

posojila oz. družabnika ali kupca

Ponudbe sprejema in pojasnila daje

GOSPODARSKA PISARNA, družba z o. z.
v Ljubljani, Wolfova ulica 1.-II.

Oglašajte v »Narodnem Dnevniku«.